

Opgave 2 Eurotopia

Wie zijn de Europeanen? Is er een Europese identiteit of is Europa alleen maar een losse verzameling van verschillende landen met verschillende talen en culturen?

Volgens Youri Albrecht, organisator van debatten over Europa, hoeft het feit dat in Europa verschillende talen worden gesproken, geen probleem te zijn voor het bestaan van een Europees volk en een succesvolle Europese democratie. Het is volgens hem zelfs typisch Europees: “Verschillen doen er in Europa toe, verschillen zorgen voor een rijker geschakeerd beeld, een gelaagde cultuur, een veelkleuriger pallet en een genuanceerde werkelijkheid.”

Robert Dahl is een groot voorstander van democratie.

- 2p 8 Leg Dahls opvatting uit dat een succesvolle democratie weinig culturele diversiteit toelaat.

Leg vervolgens met de waarden eenheid en verscheidenheid uit welk argument Albrecht kan geven tegen deze opvatting van Dahl.

Albrecht wijst erop dat de landen in Europa in de loop van de tijd zijn ontstaan, soms pas heel recent, terwijl de geschiedenis van Europa veel ouder is:

tekst 3

Je kunt ook zeggen dat voordat nationale staten Europa bruto aan stukken hakten en het volk verdeelden, Europa een gezamenlijke cultuur had en in die zin ook een gezamenlijk volk zou kunnen zijn. Erasmus van Rotterdam was geen Nederlander want Nederland bestond nog helemaal niet. (...) En een van de beroemdste Europeanen, Leonardo da Vinci, was eigenlijk geen Italiaan, want Italië bestond toen nog niet. (...)

Belangrijker is het om te denken over (...) de realiteit van een Europees volk omdat in een democratie de soevereiniteit en de beslissingsbevoegdheid bij het volk moeten liggen. Daarom moeten we het hebben over wat het Europese volk precies is. (...) Omdat Europa een democratie is, moeten we dit gesprek voeren.

bron: Albrecht - We, the people! – Wir sind das Volk... - 360 Magazine - 2020

Volgens Albrecht houdt Europese democratie in dat de soevereiniteit en beslissingsbevoegdheid, dat wil zeggen de hoogste zeggenschap, bij het volk liggen.

- 2p 9 Geef bij Albrechts definitie van een Europese democratie weer:
- van welke vooronderstelling in tekst 3 hij bij deze definitie uitgaat en
  - welke implicatie in tekst 3 uit deze definitie volgt.

Veel inwoners van Europa vinden de manier waarop democratie in de Europese Unie georganiseerd is niet democratisch. Ze vinden dat ze te weinig directe invloed hebben op de Europese politiek en niet voldoende vertegenwoordigd worden. De Europese Unie wordt ervaren als machthebber uit Brussel: een groep experts die zich met Europese wetten van buiten- en bovenaf bemoeit met de regels van de lidstaten, zoals Nederland.

- 2p 10 Volgens Joseph Schumpeter moet de rol van burgers juist beperkt zijn. Leg deze opvatting van Schumpeter uit met de begrippen 'rationaliteit' en 'politieke expertise'.
Beargumenteer vervolgens met de begrippen 'rationaliteit' en 'politieke expertise' of een grotere betrokkenheid van burgers in een Europese democratie volgens jou wenselijk is.

In Europa zijn verschillende bewegingen opgekomen om de Europese Unie (EU) democratischer te maken. Een daarvan is *Democracy in Europe Movement 2025*, afgekort DiEM25.

Volgens DiEM25 is het goed dat de EU de Europese volkeren na een lange periode van oorlogen vreedzaam bij elkaar heeft gebracht. Volgens DiEM25 maakt de EU de belofte echter niet waar om van Europa een bloeiende democratie te maken en is er in het huidige Europa nog te veel sprake van ongelijke welvaart en kansen. Het maakt bijvoorbeeld uit of je wordt geboren op het arme Bulgaarse platteland of in het rijke centrum van Parijs. Bovendien is het huidige Europa volgens DiEM25 door nationalisme, racisme en de dreiging van geweld niet veilig voor alle burgers.

- 2p 11 Volgens Dahl zijn er verschillende redenen waarom democratie wenselijker is dan elke andere staatsvorm. Geef met twee van deze redenen van Dahl twee argumenten **voor** het streven van DiEM25 dat de EU democratischer moet worden.

Volgens DiEM25 functioneren Europese politici slecht doordat ze adviezen opvolgen van de financiële wereld en de grootindustrie. De machthebbers in Europa spreken volgens DiEM25 wel in naam van de democratie, maar in werkelijkheid maken ze zich vooral zorgen om de economische belangen in Europa.

Volgens Schumpeter is competitie goed voor democratie. Als er tenminste voldaan wordt aan een aantal voorwaarden, zoals een professioneel ambtenarenapparaat en het accepteren van het advies van experts. DiEM25 stelt dat een vrije Europese democratie zonder overheersing door slecht functionerende machthebbers mogelijk is.

- 1p 12 Geef een argument **voor** deze stelling van DiEM25 met Schumpeters voorwaarde van een professioneel ambtenarenapparaat.
1p 13 Geef een argument **tegen** deze stelling van DiEM25 met Schumpeters voorwaarde van het accepteren van het advies van experts.

Ook de Duitse filosoof Ulrike Guérot wil dat de EU democratischer wordt en dat Europa een republiek wordt waarin iedereen gelijk is. Het Europa van de burgers, de Europese Republiek, moet het elite-project van de EU vervangen.

tekst 4

De Europese Republiek is een EUtopia voor een democratische toekomst in Europa: een republiek met politieke gelijkheid voor al haar burgers. Het algemeen belang, *res publica*, geldt als uitgangspunt voor onze visie op een toekomstige Europese samenleving.

In de huidige tijd van aanhoudende crisis lijkt deze visie wellicht utopisch.

bron: european-republic.eu/nl

Het begrip ‘utopie’ kent een dubbele betekenis.

1p 14 Leg deze dubbele betekenis van het begrip ‘utopie’ uit met tekst 4.

Het organiseren van een democratie binnen één staat met verschillende (sub)culturen is al ingewikkeld. Het omvormen van de EU tot een Europese Republiek is nog veel complexer.

Volgens Guérot kan dit worden opgelost door Europa op te delen in verschillende regio’s. In de middeleeuwen kende Europa meer dan vijftig regio’s rondom knooppunten van steden. Deze regio’s met hun eigen cultuur kunnen volgens Guérot de nieuwe provincies van de Europese Republiek worden. Ze noemt als voorbeeld Baskenland, dat nu zowel deels Spaans als Frans is, maar in de Europese Republiek een zelfstandige regio zou zijn. Mensen in zo’n culturele regio hebben veel meer een gedeelde identiteit en gedeelde opvattingen over het goede leven dan mensen in de huidige natiestaten, zoals Frankrijk en Spanje. De stem van een culturele regio in de Europese democratie zal volgens Guérot veel eensgezinder en krachtiger zijn dan de huidige stem vanuit cultureel verdeelde natiestaten.

Volgens John Rawls zou Guérots Europese Republiek neutraal moeten zijn tegenover de vijftig culturele regio’s waaruit die republiek bestaat.

3p 15 Leg uit:

- wat volgens Rawls de betekenis is van ‘het feit van redelijk pluralisme’ en
- dat volgens Rawls politieke autonomie een mogelijkheidsvoorwaarde is voor overlappende consensus.

Geef vervolgens met de opvatting van Rawls een argument dat Guérots Europese Republiek beperkt zou moeten zijn tot de basisstructuur van de samenleving.

De culturele en religieuze verschillen in het huidige Europa zijn groot, maar in een Europese republiek met vijftig verschillende regio's zullen de culturele en religieuze verschillen binnen die regio's volgens Guérot klein zijn. Zo wordt er in regio's in West-Europa gemiddeld genomen anders gedacht over abortus of homoseksualiteit dan in sommige Oost-Europese regio's.

Volgens Michael Sandel is neutraliteit in een democratie onwenselijk en onmogelijk.

- 2p **16** Beargumenteer of Guérots voorstel van een indeling in regio's tot meer democratie leidt, met Sandels opvatting dat neutraliteit in een democratie:
- onmogelijk is en
  - onwenselijk is.